

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทำให้เกิดภาวะความเครียดในทุกกลุ่มอายุ เป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่าง ๆ ตามมา ซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่พยายามแสวงหาทางเลือกใหม่ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่ดี แต่เมื่อมีการเจ็บป่วยประชาชนส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการแพทย์แผนปัจจุบันหรือแนวทางการรักษาแบบตะวันตกในการรักษา เพราะการแพทย์แผนปัจจุบันจะเน้นการรักษาด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งสามารถเห็นผลในการรักษาอย่างรวดเร็ว อาทิ การให้ยาปฏิชีวนะ การผ่าตัด หรือการฉายแสง เป็นต้น ส่งผลให้มีประชาชนเป็นส่วนน้อยที่เลือกใช้วิธีการดูแลรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย

ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน นับว่าการแพทย์แผนไทยอยู่คู่กับคนไทยมาทุกยุคสมัย ในการนำมาใช้ดูแลรักษาสุขภาพ ดังนั้นถือว่าการแพทย์แผนไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนไทยที่มีค่ายิ่งควรแก่การดำรงรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังในการใช้ดูแลรักษาสุขภาพ โดยจะต้องสามารถบูรณาการ การแพทย์แผนไทยให้เหมาะสมสอดคล้องกับการแพทย์ในยุคปัจจุบัน เพื่อใช้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมเพื่อมุ่งให้เกิดความสมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยการผสมผสานการใช้ยาสมุนไพร การนวดไทย การประคบ การอบสมุนไพร อาหารสมุนไพร การใช้หลักธรรมมานามัย การทำสมาธิ การออกกำลังกาย ในการส่งเสริมสุขภาพตนเองและบุคคลในครอบครัว (กระทรวงสาธารณสุข, 2539) โดยกระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายส่งเสริมให้เกิดการใช้ภูมิปัญญาในด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาสาธารณสุขและเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพของประชาชน สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลกตั้งแต่แผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งภาครัฐได้กำหนดเป็นแนวทางที่ชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ โดยได้จัดตั้งองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ได้แก่ “สถาบันการแพทย์แผนไทย” ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530 – พ.ศ.2534 และการพัฒนาสุขภาพอนามัย ได้มีนโยบายในการดำเนินงานให้ประชาชนทั้งในเขตเมือง และเขตชนบทได้เข้าถึงบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ณ ภูมิลำเนาของตนเอง รวมทั้งฝึกวิธีการรักษาพยาบาลแบบการแพทย์พื้นบ้านกับระบบการพยาบาล ในโครงการสาธารณสุขมูลฐานเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 – พ.ศ.2544 ในส่วนของนโยบายการพัฒนาสุขภาพและอนามัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพและการเข้าถึงบริการสาธารณสุข มีการสนับสนุนการพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้สามารถผสมผสานในระบบสุขภาพ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบุคลากรและสถานบริการการแพทย์แผนไทยเพื่อเป็นที่เชื่อถือของประชาชน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 – พ.ศ.2549 นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพให้มีการพัฒนาการแพทย์ทางเลือก การแพทย์แผนไทย และสมุนไพรไทยให้ได้มาตรฐานทางการแพทย์ รวมทั้งให้มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544) การแพทย์แผนไทยได้มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบันในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 – พ.ศ.2554 มียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาโดยการเสริมสร้างสุขภาพของคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยมุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาหารและการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน โดยการพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย ที่มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ จัดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการพัฒนา และพัฒนาบุคลากรที่สามารถผสมผสานแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกับการแพทย์สมัยใหม่ได้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2549)

ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับความเร็ว และเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน การทำงานที่ต้องนั่งนาน ๆ หรือ ยืนนาน ๆ การใช้คอมพิวเตอร์เป็นประจำ และติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยไม่ได้ดูแลสุขภาพของตนเอง ทำให้มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลัง ปวดกล้ามเนื้อขา ปวดข้อและกระดูก ฯลฯ ซึ่งแต่ละคนมีวิธีการรักษาที่แตกต่างกัน มีทั้งการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน การรับประทานยา การผ่าตัด ฯ อีกทั้งการรักษาทางการแพทย์แผนไทย ที่มีการรักษาโดยใช้ยาสมุนไพร การประคบสมุนไพร การอบสมุนไพร การนวดรักษา การใช้หลักกรรมมานามัย

ศูนย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นหน่วยงานที่เปิดให้บริการ การตรวจรักษา การใช้ยาสมุนไพร การประคบสมุนไพร การอบสมุนไพร การนวดรักษา ธรรมชาติบำบัด รับประทานยาสุขภาพ ให้บริการด้านการดูแลมารดาหลังคลอด และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของนักศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ จากสถิติของผู้มารับบริการส่วนใหญ่ผู้มารับบริการมีอาการปวดบริเวณกล้ามเนื้อหลังส่วนบน เช่น อาการปวดบ่า ปวดต้นคอ ปวดสะบัก ปวดบริเวณหัวไหล่ จากปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับปัญหาด้านกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ

ศึกษาประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนของผู้มารับบริการในศูนย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1.2 คำถามการวิจัย

1) ประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนของผู้มารับบริการในศูนย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นอย่างไร

2) ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน ก่อนได้รับการรักษาด้วยการนวดแบบราชสำนัก และหลังได้รับการรักษาด้วยการนวดแบบราชสำนัก มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนของผู้มารับบริการในศูนย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1.3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน ลักษณะอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน ก่อนและหลังได้รับการรักษาด้วยการนวดแบบราชสำนัก

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ผู้มารับบริการนวดแบบราชสำนักรักษาอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนหลังได้รับการนวดอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนลดลง

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนัก กำหนดเป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

1.5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การนวดแบบราชสำนักบริเวณกล้ามเนื้อหลังส่วนบน โดยแพทย์แผนไทยประยุกต์

1.5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน โดยการประเมินจาก

- 1) การรับรู้ความรุนแรงของความปวด
- 2) การวัดองศาการเคลื่อนไหวของต้นคอด้วยสายตา
- 3) ตัวแปรอธิบาย คือ ปัจจัยลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของอาการปวด ลักษณะของอาการปวด

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์ของตัวแปรและคำที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1.6.1 การนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน หมายถึง การนวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบนโดยใช้เฉพาะนิ้วหัวแม่มือ วางคู่เรียงกัน และใช้ท่าทางการนวดที่สุภาพ สมัยก่อนเป็นการนวดเพื่อถวายกษัตริย์และเจ้านายชั้นสูงของราชสำนัก

1.6.2 ปัจจัยด้านชีวสังคม หมายถึง ลักษณะทางบุคคลของผู้มารับบริการ ที่กำหนดไว้ดังนี้ คือ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้

1.6.3 การแพทย์แผนไทย (Thai Traditional Medicine) หมายถึง ระบบการดูแลรักษาสุขภาพแบบดั้งเดิมของสังคมไทยที่มีลักษณะเป็นการแพทย์แบบองค์รวม (holistic medicine) โดยมีความรู้และการฝึกปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ การวินิจฉัยป้องกันและบำบัดความไม่สมดุลของร่างกายและจิตใจ มีการผสมผสานทฤษฎีและการประยุกต์ใช้มาอย่างต่อเนื่องโดยบันทึกไว้ในคัมภีร์และตำรายา หรือการบอกเล่าสืบต่อกันมา

1.6.4 การแพทย์แผนไทยประยุกต์ (Applied Thai Traditional Medicine) หมายถึง ระบบการดูแลและรักษาสุขภาพโดยนำหลักการแพทย์แผนไทยเดิมมาผสมผสานกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะเข้าใจรูปลักษณะและกลไกการทำงานของร่างกาย การบริหารยา กลไกการเกิดโรคและการหายจากโรคตลอดจนการป้องกันโรค รู้จักการใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการวินิจฉัยโรค เพื่อความแม่นยำและใช้ในการวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ส่วนวิธีการรักษาโรคจะใช้ยาสมุนไพร ธรรมชาติบำบัด หัตถเวช และการนวดกดจุดรักษาโรค

1.6.5 ผู้มารับบริการ หมายถึง ผู้ที่มารับบริการแพทย์แผนไทยประยุกต์โดยการนวดแบบราชสำนัก ที่ศูนย์วิชาชีพระแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2552 ถึง กันยายน 2553